

Original Article

Studying the Role of Social Discourses in the Family Trust of Teenagers

Musa Shahnoui^{1✉}, Kowsar Dehdast¹, Masoume Esmaili¹

1. Department of Counseling, Faculty of Psychology and Education, Allameh Tabataba'i University, Tehra, Iran.

Received: 2024/10/20

Revised: 2025/11/14

Accepted: 2025/12/11

DOI: 10.48308/jfr.2025.237301.1838

Highlights

- This study was conducted with the aim of investigating the role of social discourses in adolescent family trust using a qualitative phenomenological method.
- The findings revealed that discrimination, comparison, and judgment of children against each other are among the main factors of trust breakdown in the dimension of family upbringing patterns.
- The results of this research can be fruitful for parents and education officials in educating and restoring adolescents' trust.

Extended Abstract

Introduction: Adolescent family trust is a fundamental component of healthy psychological development, emotional security, and social adjustment during the critical transitional period of adolescence. Trust within the family context shapes adolescents' self-concept, decision-making abilities, and capacity for forming secure relationships beyond the family sphere. However, family trust is not formed in a vacuum; it is profoundly influenced by broader social discourses—the prevailing narratives, values, and communicative patterns that circulate within families and communities. Understanding how social discourses shape adolescent family trust is particularly important in culturally rich and diverse regions such as Sistan and Baluchestan Province, where traditional values, religious teachings, and modern social influences intersect. The present study was conducted with the aim of studying the role of social discourses in adolescent family trust. This qualitative study employed a phenomenological method to collect and analyze data. Semi-structured interviews were used to gather participants' perspectives. The study population comprised adolescents aged 12 to 18 in Nikshahr, Sistan and Baluchestan Province. Using purposive and accessible sampling, 23 interviews were conducted until theoretical saturation was achieved. Data analysis resulted in the identification of 16 sub-themes, five main themes, and one core theme, organized around the central concept of trust breakdown across multiple dimensions.

Findings: The main theme of trust breakdown in the emotional dimension was analyzed, with sub-themes including the discourse of hopelessness, value discourse conditional on education, and the discourse of "no one." Adolescents experiencing emotional trust breakdown demonstrated dependence and disappointment in those around them, pursued academic issues and problems alone, and felt rejected by others. The main theme of trust breakdown in the supervisory dimension included the sub-themes of the discourse of emancipation, the discourse of being under control, and the discourse of personal lifestyle choice. Adolescents with signs of trust breakdown in this dimension did not fully utilize their abilities to learn and perform within social discourses, requiring parents to adopt more flexible and friendly supervisory approaches. The main theme of trust breakdown in family upbringing patterns encompassed the discourses of discrimination, being compared and judged, and not being respected. Discrimination and judging children significantly impacted their trust levels; comparing children with each other created insecurity and led them to distance themselves from parents and society, potentially resulting in future behavioral problems such as social anxiety. The main theme of trust breakdown in the

freedom and choice dimension included the discourses of individualism in personal decision-making, not listening, the generation gap between children and parents, and lack of companionship and guidance. This dimension was rooted in lack of desire and enthusiasm, with procrastination and negative emotional attachments reducing trust levels. The main theme of trust breakdown in the dimension of communication ties included the sub-themes of being different from each other, not being accepted, and being conflicting, reflecting relational fractures within the family system.

Discussion: The findings reveal that adolescent family trust is a multidimensional construct shaped by emotional, supervisory, educational, decisional, and relational discourses. The emotional dimension highlights how feelings of hopelessness and conditional worth—particularly conditional on academic achievement—erode adolescents' basic sense of security and belonging. The supervisory dimension points to the delicate balance between autonomy and guidance; adolescents need appropriate supervision, but when control becomes rigid or emancipatory discourses dominate, trust is undermined. The dimension of family upbringing patterns underscores the damaging effects of discrimination, comparison, and disrespect, which are particularly harmful in collectivist cultures where family honor and social standing are salient. The freedom and choice dimension reflects the tension between adolescent individuation and parental expectations, where lack of listening and generational gaps exacerbate mistrust. The communication ties dimension illustrates how perceived difference, non-acceptance, and conflict weaken relational bonds. A critical insight is that adolescents in environments lacking structured motivational programs and stable mental conditions are not adequately empowered, despite their inherent talents and abilities. Religious teachings, while valuable, may lose their impact when not accompanied by scientific models that address these relational dynamics. The study also reveals a paradox: some adolescents surrender easily to gain trust, while others resist entirely. This suggests that trust is not simply given or received but actively negotiated through social discourses. Limitations include the regional specificity of the sample (Nikshahr), which may limit generalizability to other cultural contexts, and the reliance on self-reported experiences, which may be subject to social desirability bias. Future research should explore these dynamics across diverse regions, employ longitudinal designs to examine trust development over time, and incorporate the perspectives of parents and educators to capture a more complete picture of family trust dynamics.

Conclusion: In conclusion, adolescent family trust is a multifaceted phenomenon deeply embedded in social discourses that operate across emotional, supervisory, educational, decisional, and relational dimensions. The breakdown of trust in any of these dimensions can have lasting consequences for adolescents' psychological well-being, academic engagement, and social adjustment. The findings underscore the importance of fostering environments characterized by emotional support, flexible supervision, respectful communication, active listening, and genuine acceptance. Schools and teachers are encouraged to adopt learner-centered educational methods that cultivate a sense of competence and self-efficacy, thereby institutionalizing trust and loving coexistence within families. Parents and caregivers should receive guidance on avoiding discriminatory practices, refraining from harmful comparisons, and engaging in open, non-judgmental dialogue with their adolescents. The findings of this study can be fruitful for both parents and education administrators and officials in educating and restoring adolescents' trust. Ultimately, creating a trusting family environment requires intentional effort from all stakeholders—parents, educators, and community leaders—to align social discourses with the developmental needs of adolescents, ensuring that they grow into confident, resilient, and trusting individuals capable of contributing positively to their families and communities.

Keywords: social discourses, adolescent family trust, phenomenological method.

How to cite: Shahnoi, M , dehdast, K and Esmaeili, M . (2026). Studying the role of social discourses in the family trust of teenagers. *Journal of Family Research*, 22(2), 223-238. doi: 10.48308/jfr.2025.237301.1838

✉Corresponding Author Email Address: mshahnavi525@gmail.com

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the creative commons attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقاله پژوهشی

مطالعه نقش گفتمان‌های اجتماعی در اعتماد خانوادگی نوجوانان

موسی شهنوئی[✉]، کوثر دهدست^۱، معصومه اسمعیلی^۱

۱. گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۷/۲۹ دریافت نسخه اصلاح شده: ۱۴۰۴/۰۸/۲۳ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۹/۲۰

DOI: 10.48308/jfr.2025.237301.1838

نکات برجسته:

- این پژوهش با هدف بررسی نقش گفتمان‌های اجتماعی در اعتماد خانوادگی نوجوانان با روش کیفی پدیدارشناسی انجام شد.
- یافته‌ها نشان داد تبعیض، مقایسه و قضاوت فرزندان با یکدیگر از عوامل اصلی گسست اعتماد در بعد الگوهای تربیتی خانواده است.
- نتایج این پژوهش برای والدین و مسئولان آموزش در جهت تربیت و احیای اعتماد نوجوانان مشرثر خواهد بود.

چکیده: این پژوهش به بررسی نقش گفتمان‌های اجتماعی در اعتماد خانوادگی نوجوانان با کمک روش کیفی پدیدارشناسی و ۲۳ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته به تحلیل نظرات نوجوانان رده سنی ۱۲ تا ۱۸ سال شهرستان نیک‌شهر پرداخت. از تحلیل اطلاعات دریافتی ۱۶ مضمون فرعی، پنج مضمون اصلی و یک مضمون هسته‌ای شناسایی شد. مضمون اصلی گسست اعتماد در بعد عاطفی شامل مضمون‌های فرعی گفتمان ناامیدی، گفتمان ارزشمندی مشروط به تحصیلات، و گفتمان بی‌کسی بود. مضمون اصلی گسست اعتماد در بعد نظارتی شامل مضمون‌های فرعی گفتمان رهایی‌طلبی، گفتمان تحت کنترل بودن، و گفتمان انتخاب شخصی سبک زندگی بود. مضمون اصلی گسست اعتماد در بعد الگوهای تربیتی خانواده شامل مضمون‌های فرعی گفتمان تبعیض، گفتمان مورد مقایسه و قضاوت قرار گرفتن، و گفتمان محترم نبودن بود. مضمون اصلی گسست اعتماد در بعد آزادی و انتخاب شامل مضمون‌های فرعی گفتمان فردیت طلبی در تصمیم‌گیری‌های شخصی، گفتمان گوش شنوا نبودن، و گفتمان شکاف نسلی بین فرزند و والدین، و گفتمان عدم همراهی و هدایت بود. مضمون اصلی گسست اعتماد در بعد پیوندهای ارتباطی شامل مضمون‌های فرعی گفتمان متفاوت بودن از هم، گفتمان مورد پذیرش نبودن، و گفتمان متعارض بودن بود. یافته‌های این پژوهش برای والدین و مسئولان آموزش در جهت تربیت و احیای اعتماد نوجوانان مشرثر خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: گفتمان‌های اجتماعی، اعتماد خانوادگی نوجوانان، روش پدیدارشناسی

استناد به این مقاله: شهنوئی، م.، دهدست، ک. و اسمعیلی، م. (۱۴۰۵). مطالعه نقش گفتمان‌های اجتماعی در اعتماد خانوادگی نوجوانان.

خانواده‌پژوهی، ۲۲(۲)، ۲۲۳-۲۳۸. doi: 10.48308/jfr.2025.237301.1838

✉ نویسنده مسئول: mshahnavi525@gmail.com

مقدمه

با گسترش ارتباطات در سطوح مختلف نوع گفتمانها و مسیر اعتماد و همبستگی دچار تعارضات گوناگونی شده است. در گفتمانهای مختلف افراد از آن جهت به کنش اجتماعی می‌پردازند که نیازهای خود را رفع کنند و رفع این نیازها تنها از طریق تعاملات اجتماعی امکان‌پذیر است که نقش اساسی در ساخت کنش‌های اجتماعی دارند. بدون چنین ارتباطی که مبتنی بر همبستگی و اعتماد کنشگران به یکدیگر است، پایداری نظم اجتماعی غیرممکن می‌باشد (موسی زاده، ۱۴۰۱).

از مهمترین عواملی که باعث ارتقای سطح روابط افراد می‌شود می‌توان به اعتماد اشاره داشت که باعث می‌شود مشارکت و همکاری میان اعضای جامعه در حوزه های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی افزایش یابد (چادهری^۱، ۲۰۲۳). عدم اعتماد در روابط میان افراد سبب از میان رفتن نظم سازماندهی شده، و کاهش تعادل و همبستگی و انسجام اجتماعی در تمامی سطوح جامعه خواهد شد (بیرگم وپاینی^۲، ۲۰۲۳). اعتماد از پیش شرط‌های اساسی برای توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی هر جامعه ای محسوب می‌شود. با بسط و گسترش فرهنگ اعتماد می‌توان به جای ارزشهای منفی مانند دروغ، کلاهبرداری، چابولوسی، نفاق و غیره، ارزش‌های اخلاقی مثبت مانند صداقت، راستگویی، انصاف، امانداری، تعهد و شهامت را در جامعه پروراند (کیم و جاین^۳، ۲۰۲۰). تمامی گروه‌های اجتماعی دارای میزان خاصی از شعاع اعتمادند که به مفهوم میزان گستردگی دایره همکاری و اعتماد متقابل اعضای یک گروه است و در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان گفت که هرچه یک گروه اجتماعی دارای شعاع اعتماد بالاتری باشد، سرمایه اجتماعی بیشتری نیز خواهد داشت (ژانگ و همکاران^۴، ۲۰۲۱).

خصوصیات روانی-اجتماعی محیطی مانند ارتباطات درونی مدرسه و اطراف از مهمترین اجزای تشکیل دهنده ارتباطات و تعاملات مثبت و سازنده هستند و بعضی محققان هم خصوصیات غیرمادی و عینی را تواما بعنوان شاخصهای تشکیل دهنده آن مورد تاکید قرار داده‌اند (چاپوتو و زارونی^۵، ۲۰۲۳). از مهمترین عوامل موثر در تعیین جو گفتمانهای اجتماعی ویژگیهای محیط ارتباطی؛ سلامت و امنیت محیط؛ فرصت‌سازی جهت مشارکت افراد در گفتمانهای مختلف؛ کاربرد پاداش و تشویق، روحیه افراد، ارتباطات دوستان، همکاران، و اطرافیان و مهارت‌های رهبری و ارتباطی است (بیرگم وپاینی، ۲۰۲۳).

اعتماد ایجادشده در روابط دونفره، موجب تخریب فرضهای مشترک، باورها و انتظارات از این رابطه میشود (نیک نژاد و همکاران، ۱۴۰۲). والدین دانش‌آموزان پیشرفت‌کننده بطور کلی به این که فرزندان نشان چگونه عمل می‌کنند، علاقمندتر و در مورد برنامه‌هایشان در کلاس بیشتر تشویق‌کننده هستند؛ این والدین بطور فعالانه تری علاقه‌های تحصیلی را در فرزندان شان ارتقا می‌دهند و یک اسناد مثبت نسبت به معلمان و مدرسه را تقویت می‌کنند. آنها نسبت به والدین افراد افت‌کننده بیشتر احتمال دارد به تلاشهای تحصیلی و بیان روشن انتظارات از فرزندان اهمیت دهند (زاده محمدی و همکاران، ۱۳۸۵). از دست رفتن اعتماد به همسر دیگر او را برای پاسخگویی به نیازهای خود در دسترس نمی‌دانند و چنین پیامدهای نامطلوبی می‌تواند برای طولانی مدت ادامه یابد و شاید برای همیشه سبب ایجاد مشکل در بخشودن همسر پیمان شکن و ازسرگیری تعامل‌های عاطفی شود (نیک نژاد و همکاران، ۱۴۰۲).

یکی از امور مهم در زندگی اجتماعی انسان‌ها در جوامع جدید، بحث اعتماد اجتماعی است. این اعتماد دارای معانی مختلفی بوده و از جهات گوناگون دارای اهمیت می‌باشد. اعتماد گاهی نشانگر جنبه‌هایی از زندگی اجتماعی و گاهی اوقات نشان‌دهنده بخشی از شخصیت افراد انسانی است (استرین و پروزر^۶، ۲۰۱۷). در فرایند اجتماعی شدن، اکتساب و به کارگیری مهارت‌های اجتماعی و چگونگی برقراری ارتباط با دیگران یکی از مؤلفه‌های اصلی رشد اجتماعی به خصوص در بین کودکان و نوجوانان محسوب می‌شود. پارسونز اعتماد را مدل درونی شده ارزشها و هنجارها و تعهدات می‌داند که قدرت پیش‌بینی در فعالیت‌های روزمره را افزایش می‌دهد. به نظر او افراد سعی می‌کنند بر اساس آنچه به صورت تجربی از خواسته‌ها و انتظارات طرف مقابل درک کرده‌اند عمل کنند و با بررسی رفتار یکدیگر امکان کنترل و پیش‌بینی رفتار را بدست آورند (موریس و شمسی^۷، ۲۰۱۸). زومپکا معتقد است، باریک‌ترین شعاع اعتماد در بین اعضای خانواده است که فضایی مملو از صمیمیت و نزدیکی بر آن حاکم است (کاپوتا و زارنوی^۸، ۲۰۱۹). رنی معتقد است کارگزاران جامعه‌پذیری از جمله خانواده، مدرسه، گروه همسالان، دوستان، رسانه‌های جمعی، گروه‌های قومی، جماعت‌ها، گروه‌های مذهبی و طبقات اجتماعی از عوامل مؤثر در اعتماداند (چاپوتو و زارونی، ۲۰۲۳). متفکران اجتماعی همچون گیدنز و فوکویاما نیز معتقدند اعتماد در جامعه و درون گروه‌ها شکل می‌گیرد، این صاحب‌نظران در ایجاد اعتماد نقش بالایی را برای خانواده قائل هستند (دیماسیس، وانگ و چاو^۹، ۲۰۱۹).

کودکان از ابتدا با اعتماد به والدین زندگی خود را شروع می‌کنند و پدر و مادر خود را قبول دارند و حرف‌های خصوصی خود را به ایشان می‌گویند، لذا والدین بایستی مراقب باشند که با برخی اعمال ناصحیح باعث سلب اعتماد از فرزندان خود نشوند (چادهری، ۲۰۲۳). عدم درک صحیح کودک در صورت انجام خطا و اشتباه، سرکوفت زدن به کودک در صورت انجام خطا، مطرح کردن خطای کودکان در بین فامیل و دوستان کودک، مقایسه نابجای کودک با هم‌سن و سالان دوست و فامیل و احترام نگذاشتن به شخصیت کودک در اجتماع همه و همه باعث سلب اعتماد فرزندان از والدین می‌شود و در این صورت به والدین خود اعتماد نمی‌کنند و بهترین راه در امان ماندن از سرزنش‌های والدین نگهداشتن یا حتی دروغ گفتن می‌دانند، به دلایل مختلفی نوجوانان ممکن است دچار خطا و اشتباه در فضای مجازی شوند، فرزندان باید به پدر و مادر خود اعتماد داشته باشند. تا در صورت بروز لغزش به اطلاع والدین برسانند تا از آسیب‌های احتمالی بعدی جلوگیری کند (چونک^{۱۰}، ۲۰۱۷).

آنچه در تحلیل گفتمانی، مبنا قرار می‌گیرد این است که معانی و درکی که ما از جهان داریم تنها در چارچوب گفتمان‌های مختلف ممکن می‌شود. به عبارتی می‌توان این‌گونه بیان کرد که گفتمان نظام معانی هستند که باورهای ما را نسبت به واقعیت‌های مختلف سیاسی و اجتماعی شکل می‌دهند؛ بدین ترتیب گفتمان‌ها بر سؤوها چیره‌اند. سؤوها تنها در برهه‌ی زمانی خاصی که یک گفتمان تضعیف می‌شود، خود را بازمی‌نمایند. در غیر این شرایط مردم توسط گفتمان‌ها بازخواهی می‌شوند؛ یعنی در موقعیت‌های مختلف سخن‌گویی قرار می‌گیرند و مجبور هستند به گونه‌ای خاص سخن بگویند (گومز و همکاران^{۱۱}، ۲۰۱۶).

این پژوهش با بررسی نقش گفتمان‌های اجتماعی در اعتماد خانوادگی نوجوانان، قصد دارد تا دریابد که چه ارتباطی بین این دو متغیر وجود دارد و عوامل مؤثر بر تقویت و جهت‌دهی مثبت به این رابطه مؤثر هستند؟ نتایج این پژوهش می‌تواند به کلیه کسانی که در امر تعلیم و تربیت نقشی دارند یا مدیران و مسئولانی که به

برنامه ریزی برای نسل جوان و آینده ساز می‌پردازند، در بهره‌گیری از این ارتباط کمک نموده و در رفع نواقص و ضعفهای آن کمک کننده باشد. زیرا استفاده هدفمند از گفتمان‌های اجتماعی، در جهت تسهیل و اثربخشی فرایند برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد نقش بسیار سازنده‌ای دارد. گفتمان مثبت و توأم با اعتماد، یادگیری را تسهیل و جذاب می‌کند و جهت فهم بهتر و آسان‌تر مفاهیم مختلف می‌تواند مفید باشد. علاقه محقق هم به دلیل اشتغال در حوزه برنامه ریزی و آموزش و پرورش مزید بر علت شد تا این مهم را مورد بررسی قرار دهیم. همچنین با توجه به بررسی‌های به عمل آمده مشخص شد که تا کنون تحقیقی با این عنوان در داخل کشور کار نشده است بنابراین تحقیق حاضر دارای نوآوری موضوعی و اهمیت نظری و کاربردی نیز می‌باشد که در آخر بتواند با ارائه اطلاعات مفید و کاربردی، به پر شدن خلا ادبیاتی موجود نیز کمک نماید. با توجه مطالب بالا و نیز اینکه خانواده به عنوان بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی، در شکل‌گیری سرمایه اجتماعی جوانان حائز اهمیت است، در این پژوهش به بررسی نقش گفتمان‌های اجتماعی در اعتماد خانوادگی نوجوانان، پرداخته شده و به دنبال ارائه‌ی پاسخ به این پرسش هستیم که گفتمان‌های اجتماعی در اعتماد خانوادگی نوجوانان چه نقشی دارند؟

روش

این پژوهش به روش کیفی و با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی انجام گرفته است. بدین ترتیب امکان بررسی نقش گفتمان‌های اجتماعی در اعتماد خانوادگی نوجوانان، با توجه به دیدگاه پدیداری مشارکت‌کنندگان و تجربه آنها، برای جمع‌آوری داده‌ها و کسب اطلاعات دسته اول در زمینه موضوع پژوهش مهیا شد. در این پژوهش از مشاهده و مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته به منظور فهم ادراک مراجع استفاده گردید.

از آنجا که در تحقیقات کیفی جامعه و نمونه برهم منطبق هستند جهت نمونه برداری بصورت هدفمند و در دسترس با حضور در مدارس مورد نظر اقدام به مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته گردید. نمونه پژوهش شامل نوجوانان شهرستان نیک شهر بخش بنت در رده سنی ۱۲ تا ۱۸ سال که در دوره متوسطه اول و دوم مشغول به تحصیل بودند. پس از انجام ۲۳ مصاحبه (۹ نفر از خانمها، ۱۴ نفر از آقایان) اشباع نظری اتفاق افتاد. داده‌های بدست آمده از مصاحبه‌ها بصورت نوشتاری پیاده سازی شد و پس از کدگذاری، تحلیل نتایج از روش تحلیل مضمون به روش کلایزی استفاده شد.

یافته‌ها

اطلاعات جمعیت شناختی به شرح جدول ۱ می‌باشد.

جدول ۱: اطلاعات جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان

شماره	جنسیت	سن	تحصیلات	تحصیلات پدر	شغل پدر	تحصیلات مادر	شغل مادر
۱	دختر	۱۶	متوسطه اول	دیپلم	برق کار	بیسواد	خانه دار
۲	دختر	۱۸	متوسطه دوم	لیسانس	معلم	لیسانس	معلم
۳	دختر	۱۳	متوسطه اول	دیپلم	بنا	پنجم ابتدایی	خانه دار
۴	دختر	۱۵	متوسطه اول	دیپلم	میوه فروش	پنجم ابتدایی	خانه دار
۵	دختر	۱۵	متوسطه اول	دیپلم	کارگر	بیسواد	خانه دار
۶	دختر	۱۶	متوسطه دوم	لیسانس	کارمند	سیکل	خانه دار
۷	دختر	۱۷	متوسطه دوم	دیپلم	مکانیک	پنجم ابتدایی	خانه دار
۸	دختر	۱۶	متوسطه دوم	لیسانس	معلم	دیپلم	خانه دار

شماره	جنسیت	سن	تحصیلات	تحصیلات پدر	شغل پدر	تحصیلات مادر	شغل مادر
۹	دختر	۱۷	متوسطه دوم	لیسانس	کارمند	پنجم ابتدایی	خانه دار
۱۰	پسر	۱۳	متوسطه دوم	دیپلم	چوشکار	بیسواد	خانه دار
۱۱	پسر	۱۵	متوسطه دوم	لیسانس	کارمند	سیکل	خانه دار
۱۲	پسر	۱۵	متوسطه اول	لیسانس	کارمند	پنجم ابتدایی	خانه دار
۱۳	پسر	۱۴	متوسطه دوم	دیپلم	بازاری	بیسواد	خانه دار
۱۴	پسر	۱۷	متوسطه دوم	پنجم ابتدایی	بازاری	لیسانس	معلم
۱۵	پسر	۱۲	متوسطه اول	فوق دیپلم	نانوا	سیکل	خانه دار
۱۶	پسر	۱۸	متوسطه دوم	دیپلم	کشاورز	بیسواد	خانه دار
۱۷	پسر	۱۷	متوسطه دوم	لیسانس	مهندس برق	دیپلم	خانه دار
۱۸	پسر	۱۷	متوسطه دوم	لیسانس	کارمند	لیسانس	کارمند
۱۹	پسر	۱۵	متوسطه اول	فوق دیپلم	کارمند	پنجم ابتدایی	خانه دار
۲۰	پسر	۱۷	متوسطه دوم	دیپلم	نجار	بیسواد	خانه دار
۲۱	پسر	۱۴	متوسطه اول	لیسانس	کارمند	سیکل	خانه دار
۲۲	پسر	۱۵	متوسطه اول	لیسانس	کارمند	سیکل	خانه دار
۲۳	پسر	۱۶	متوسطه دوم	پنجم ابتدایی	بازاری	بیسواد	خانه دار

در پژوهش حاضر به کمک تحلیل از روش کلایزی، پس از پیاده سازی مصاحبه‌ها و کدبندی آنها، یک مضمون هسته‌ای و پنج مضمون اصلی مشخص شد. مضمون اصلی اول؛ گسست اعتماد در بعد عاطفی دارای ۳ مضمون فرعی است. مضمون اصلی دوم؛ گسست اعتماد در بعد نظارتی دارای ۳ مضمون فرعی است. مضمون اصلی سوم؛ گسست اعتماد در بعد الگوهای تربیتی خانواده دارای ۳ مضمون فرعی است. مضمون اصلی چهارم؛ گسست اعتماد در بعد آزادی و انتخاب دارای ۴ مضمون فرعی است. مضمون اصلی پنجم؛ گسست اعتماد در بعد پیوندهای ارتباطی دارای ۳ مضمون فرعی می‌باشد. شرح مضامین بدست آمده در جدول شماره ۲ مشخص شده است.

جدول ۲: مضمونهای اصلی، فرعی و گویه‌های دربرگیرنده مؤلفه‌های آنها

مضمون هسته‌ای	مضمون اصلی	مضمون فرعی	
گسست ایجاد اعتماد نوجوان به خانواده تحت تأثیر گفتارهای اجتماعی با محوریت غلبه فردگرایی	گسست اعتماد در بعد عاطفی	گفتار ناامیدی	وقتی این فاصله‌ها بینمون هست من چطور بهشون اعتماد کنم وقتی به بار درست و حسابی بام حرف نمی زنم که حرفام بشنون و بهم احترام بزارن من چکار کنم ... وقتی هیچ ارتباط اخلاقی خوبی ندارن وقتی همش منو بچه میدونن چه کاری ازم بر میاد. همیشه فک میکنم اگر اونا نباشن من تنهام هرچند وقتی هم هستن باز تنهام.
		گفتار ارزشمندی مشروط به تحصیلات	گاهی وقتا خانواده واقعا کارایی میکنن که ادم از همه قطع امید میکنه وقتی به تجدید آوردم، بجای اینکه کمک کنن منو با خیلیا مقایسه کردن و سرکوفتم زدن. منم دیگه هیچ وقت مشکلات تحصیلی‌ام رو به اونا نگفتم چه برسه به مسائل شخصی‌ام. وقتی من مشکلات درسی رو هم نمی‌تونم به خانوادم بگم چه اعتماد و چه دل بستگی باید داشته باشم. خیلیا خانوادشون باعث درس خوندن و پیشرفت شون میشن اما من هی باید از اونا قایم کنم. از بس منو با بقیه مقایسه می‌کنن و بهم سرکوفت میزنن.
		گفتار بی‌کسی	وقتی فاصله‌های زیادی بینمون هست من چطور بهشون اعتماد کنم وقتی به بار درست و حسابی بام حرف نمیزنم که حرفام بشنون و بهم احترام بزارن من چکار کنم ... وقتی همیشه با بی‌حوصله باهاش حرف می‌زنم و همش بهت ایراد می‌گیرن من باید چکار کنم. وقتی هیچ ارتباط اخلاقی خوبی ندارن. من تنهام و تنهایی هم خوب نیست.
	گسست اعتماد در بعد نظارتی	گفتار رهایی	بایدها و نبایدهای والدین روی من تأثیر نداره من حرفشون رو قبول دارم اونا اثبات کردن خوبی من رو میخان. من فقط با اونا راحتم تا جایی که منو کنترل نکنن. هر وقت با تصمیم خودم کاری کردم اگر بهم اعتماد به نفس دادن حس بهتری داشتم و موفق تر بودم و سعی کردم بهشون اعتماد کنم و راستشو بگم. هر جا که بجای تحقیر بابت اشتباهاتم باهام خوب رفتار کردن و درکم کردن به گام جلوتر رفتم بیشتر احساس امنیت و خودمونی بودن کردم و بهشون اعتماد بیشتری داشتم. بعضی چیزام خصوصی هست و همیشه به هیچ کسی گفتم حتی خانواده و نزدیکترین دوستانم.
		گفتار تحت کنترل بودن	وقتی همیشه منو کنترل می‌کنن کجا میری یا کی میری اینا باعث میشه من هیچ وقت بهشون راستش رو نگم. همش ادعا دارن پشتم هستن ولی اینقد تحت فشارم قرار میدن که حوصلشون ندارم. ترجیح میدم آنلاین درس بخونم از بقیه کمک بگیرم خودم بزرگ بشم خرجم رو بدم تا بتونم هرچی میخوام بخرم هر جا میخوام برم. خیلی سخت اعتماد می‌کنم این همه کنترل که اونا دارن باعث وابستگی من به اینترنت و دوستان مجازی شده نمی‌تونم بدون اونا زندگی کنم، هرچند دور هستیم و مجازی. با این دوستانم بیشتر حال می‌کنم تا خانوادهم اینم دلیلش از سخت گیری‌های بی‌مورد اوناست.
		گفتار انتخاب شخصی سبک زندگی	من بهترین و سر حال ترین موقع دوست دارم درس بخونم نه هروقت که اونا تعیین می‌کنن. دوست ندارم ۷ صبحانه بخورم. دوست دارم اول کمی با گوشیم کار کنم توی شاد یا هر برنامه‌ای بچرخم بعد چیزی بخورم. دوست دارم اینجوری زندگی کنم. من دوست ندارم کلی درس بخونم که بشم به کارمند یا به کاگر. دوست دارم در آینده خودم مستقل باشم کار داشته باشم نه اینکه صبح تا شب برم سرکار، شیم برگردم خونه.

گسست اعتماد در بعد الگوهای تربیتی خانواده	گفتمان مورد مقایسه و قضاوت قرار گرفتن	این همه شغل مستقل هست این همه کار میشه پیدا کرد باید کمکم کنن خودم راهمو پیدا کنم نه اینکه هرچی اونا میگن.
		ارتباط با خانواده ام یجور هست و با دوستانم طور دیگه. من سعی می کنم اگر با دوستانم میخام کاری بکنم از پول خودم خرج کنم که خانواده ام رو درگیر این مسائل نکنم و قطعاً مسائل خانوادگی ام رو به دوستانم نخواهم گفت. محبت خانواده ام در هر زمان به من کمک می کنه که بتونم احساس امنیت کنم اگر اینو کم کنن واقعا من بجز دوستانم کجا باید برم.
		من به پدر مادرم اعتماد دارم اما نه در همه موارد. خیلی چیزای خصوصی هست که نمیشه به کسی گفت چون تا بگی میگن نه، پسر فانی اینجوری کرد اینجوری شد دختر فلانی ببین چکار می کنه. اگر یه روزی از زیر بار مسائل مالی در بیام خودم مستقل باشم دوست دارم بهشون بگم این حرفای شما خیلی کارساز نبود من خودم موفق تر از همهام. بچه بودم خیلی بهتر بود بهشون اعتماد داشتم قبلاً با کسی حرف می زدم یا کاری می خواستم بکنم بهشون می گفتم اما الان نه. تا جایی که مطمئن باشم حرفامو جایی نمی گند، بهشون اعتماد دارم. هیچ وقت مسائل مهم رو نمی گم چون این قدر اما و اگر و مثال میارن برات که تو شرایط نداری، بچه فلانی وضعشون اینجوری یا اونجوریه که ازین فکر و کار می کنن، اخه بمن چه که کی چکار میکنه...
	گفتمان تبعیض	در مورد اعتماد باید بگم افرادی که رازداری آنها ثابت شده می توانند مانند تکیه گاه برای آدم باشند. آدم‌ها باید صداقت داشته باشند نه اینکه من به اشتباهی کردم کل فامیل مون فهمید خیلی بهم برخورد و تحقیر شدم. نباید رازهای خانواد رو بیرون برد. خانواده باید پشت من باشند تا بتونم بهشون اعتماد کنم. گاهی فکر می کنم من از اونا نیستم بقیه رو بهتر و بیشتر از من دوست دارن.
گسست اعتماد در بعد آزادی و انتخاب	گفتمان محترم نبودن	من باخانواده ام رابطه خوبی دارم و تقریباً توی برخی مسائل با اونا اشتراکات زیاد و اعتماد دارم. اما تا حدی چون خیلی از مسائل را اگر بگم بهم سخت می گیرن. من دوست دارم با دوستانم برم کافی شاپ یا برم خرید اما چون دخترم خیلی از خواسته‌های منو نمیبینن اما به داداشم کمتر گیر میدن اخه این درسته؟ منم مجبورم ازشون قایم کنم که کجا رفتم.
	گفتمان فردیت طلبی در تصمیم گیری‌های شخصی	اعتماد برگرفته از ذهن آدمه که علایق رو درگیر می کنه و درنهایت میل به یکی شدن باهاشون داری. توی دین ما گفته احترام بذاریم به پدر و مادر منم جز این نمی کنم ولی توی دین ما نگفته که اونا باید بما احترام بذارن؟ نگفته باید هوای همو داشته باشیم و حس یکی شدن داشته باشیم؟ یعنی همه چیز به طرفه گفته؟ من دوست دارم خودم مستقل باشم و بتونم خودم رو ثابت کنم که می‌تونم بهترین باشم. اونموقع میگم چقدر توانایی دارم و چقد میتونم قابل احترام باشم چقدر واسشون سربلندی میارم. مگه هرکسی که بخواد واسه خودش تصمیم بگیره باید بزنی توی برجکش و نداری حرفش بزنه؟ اینا بی احترامی نیست واقعا؟
		سرگرمی‌های منم شده همین وب گردی و دنیای مجازی که از این طریق با هم ارتباط داریم و اطلاعات می‌گیریم. اونا اگر بتونن توی دنیای مجازی هم دست و بال منو می بدنن که یه وقت به راه بد کشیده نشم. نمی گم از من بدشون میاد اما خیلی منو بچه فرض می کنن انگار نباید واسه وقتم خودم تصمیم بگیرم. من خیلی ادم احساسی هستم و دوست دارم با هرکسی که حالمو خوب میکنه حرف بزنم. هر طوری دوست دارم ببوشم و بگردم. یعنی من نباید به علاقه و سلیقه خودمم هم برسم؟ چرا چون سنم کمتر از اونااست. وقتی توی خانواده تو از نحوه حرف زدن گرفته تا رفتارهای اجتماعی رو باید طبق عادات بقیه خانواده تنظیم کنی بنظرتون آدم چیزی بنام اعتماد میتونه داشته باشه؟ معلوم که

	گفتار شکاف نسلی بین فرزندان		آدم دوست داره بره تو جمع دوستاتش حالا چه واقعی و چه مجازی. با اونا که هستم حس آزادی دارم و همون شخصیتیم که دوست دارم. آزاد و مستقل و بدون ترس اطرافیان. تا میخای به کاری بکنی فوری می گن زمان ما این جوری بود اونجوری بود. بابا به من چه که من الان بدنیا اومدم . یعنی منم باید به بچه هام هی بگم اینترنت و اینا زمان ما قط میشد. وقتی توی شبکه های اجتماعی یا گروه های درسی مونم دختر پسر باشه میان می گن اینا چیه تو باید با همجنس خودت حرف بزنی. ما زمان بچگی با هیچ جنس مخالفی حرف نمی زدیم. حرف در میاد و بدعات میشی و ازین حرفا. چرا این جوریه چرا نباید یکم مثل ما باشن بخدا الان دیگه این چیزا مهم نیست. الان همه چی عوض شده هرکاری داشته باشی هرکسی بخوای دسترسی داشته باشی هر جایی بخوای بری از طریق این شبکه ها و اینترنت میتونی کلی ارتباط بگیری و اطلاعات کسب کنی . اینترنت همش بد نیست . اینو اگر درک کنن خیلی بهم نزدیک میشیم چه فایده که همش حرف خودشون می زنن واقعا خیلی ذهنمون از هم دوره. حتی توی فیلم دیدن و آهنگ گوش دادن هم نمی تونن منو درک کنن. انگار فقط باید توی ماشین یا گوشی من چیزایی باشه که اونا دوست دارن. فرق بین خواسته های من و خودشون رو سخت قبول می کنن. منم پیششون راحت نیستم و بروز نمیدم.
		گفتار گوش نشوای بودن	پدر و مادر اوکی هستن اما به شرطی که این همه نصیحت رو کنار بذارن. ما رو همون طوری که هستیم قبول کنن به حرفامون گوش کنن بینم اصلا ما چی می خوایم چی دوست داریم. من مشکلی باهاشون ندارم اما اینقدر بیش از حد گیر میدن به چیزی آزار دهنده است اصلا دوست نداری توی اون محیط باشی . من می گم دوست دارم کلاس نقاشی برم اونا دوست دارن فوتبالیست بشم اصلا گوش نمی دن من به چی علاقه دارم چی بهم آرامش میده. من دوست دارم که باهاشون ارتباط خوبی داشته باشم اما متاسفانه همیشه اینقدر حس آقا بالاسر رو دارن که نمی تونن به حرفام گوش بدن تا حداقل بتونن کمک کنن.
		گفتار عدم همراهی و هدایت	نمی تونم بگم خانواده ام خیر خواه من نیستن اما واقعا باهام همراهی نمی کنن. می خوام به دایمشم بگیرم اصلا کمک نمی کنن همش گیر میدن چرا اینجوری می کنی. به عکس می خوام استوری کنی یا میخوای با دوستات صحبت کنی اینقدر باید التماس کنی که همراهی کنن که اصلا مزه اش میره و این اذیت می کنه. این گوشی و اینترنتم باعث شده فقط یکم از اون محیط در بیام و گرنه من ادم رازداری سراغ ندارم واقعا که بشه در همه مورد بهش تکیه کرد. وقتی من حرفی رو به پدر یا مادر و خواهرم میزنم نباید برن پیش بقیه بگن این آزار دهنده است. اونا باید کمک کنن به من، پشتم باشن و راهنمایی ام کنن.
	بودن از هم گفتار متفاوت		از وقتی نت میخرم تا وقتی تموم میشه خودم رو توی اینترنت مشغول میکنم حالا چه چت کردن تو شبکه های مجازی باشه چه وب گردی های مختلف. آدم دنبال چیزای جدید هست اما خانواده همش سعی میکنن توی این فضا هم مثل اونا رفتار کنن. آقا من دوست دارم خودم باشم، من شما نیستم اصلا هم سن شما نیستم که مثل شما فک کنم. درکل اونا تفاوت های فکری زیادی با من دارن.
	مورد پذیرش نبودن		اوایل می گفتن گوشی واست می خریم به شرطی که رمز نداشته باشه ما بتونیم وارد گوشت بشیم همین باعث بی اعتمادی من شد. خوب من خودم کار کردم تایتون و گوشی خریدم رمز گذاشتم و گفتم هرکی حد و حدود خودش داره شما حق ندارید وارد حریم خصوصی من بشوید.
گسست اعتماد در بعد پیوندهای ارتباطی			

		اینکه همش بگی چرا آنلاین هستی بنظرم آزادی رو توی محیط مجازی هم از آدم می‌گیره و باز باعث دوری میشه. من با فکر و براساس عقیده ام اعتماد می‌کنم.
	پدر	یه ارتباط خوب باید دو طرفه باشه، هم باید اعتماد کنم هم دارن بازخواست می‌کنن. همیشه هم بخوان باهام دوست باشن هم اینکه همه اش حکم نصیحت کننده داشته باشن. رفتارشون متناقضه. می‌خوان با هم یکی باشیم و خوش باشیم اما یه طرفه. یعنی هرطوری که اونا دوست دارن من ام باید اون جور بچه‌ای باشم. می‌خوان ادای پدرمادرای امروزی رو دربارین رفیق باشن هم به من اعتماد ندارن هم انتظاردارن من اعتماد کنم. نه اینجوری همیشه اونا فقط می‌ترسند که من کاری خلاف میل شون بکنم.

بحث و تفسیر

مضمون هسته‌ای به دست آمده از مصاحبه‌ها، گسست ابعاد اعتماد نوجوان به خانواده تحت تاثیر گفتمان‌های اجتماعی با محوریت غلبه فردگرایی می‌باشد. در این مسیر پنج مضمون اصلی از مصاحبه‌های به‌دست‌آمد و در ادامه به تحلیل یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های مرتبط با این مضامین پرداخته شده است.

گسست اعتماد در بعد عاطفی: این موضوع برگرفته از این است که نوجوانان اغلب خود را در این حوزه فاقد تخصص و ناآگاه می‌پندارند و این خود دال بر ترویج روح عدم اعتماد به نفس و شروع بی اعتمادی در مور دنیای اطراف است. این مضمون محدود به درون خانواده‌ها یا مدارس یا محیط‌های اجتماعی نمی‌شود؛ بلکه می‌توان گفت عملکرد تحصیلی افراد برگرفته از توانایی‌ها و انگیزش او در انجام وظایف محوله است. با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان اذعان داشت که گسست در بعد عاطفی ریشه در وابسته بودن و ناامیدی از اطرافیان و دنیای مربوط به آنان، پیگیری مسائل و مشکلات تحصیلی به تنهایی، احساس طرد شدن از طرف دیگران و ... دارد. می‌توان این گونه تبیین کرد که نوجوانان دارای نشانه‌های وابستگی عاطفی، اعتماد بالایی نسبت به سایر سنین دارند که در معرض ناهماهنگی در انجام وظایف محوله و یا ناتوانی در استفاده از توانایی‌های خود هستند. از آنجایی که این افراد به ابزارهای کافی مورد نیاز مانند مهارت‌های تصمیم‌گیری درست و مدیریت ارتباط مجهز نشده است، توانایی لازم برای حل مسائل پیش رو را نداشته و در نتیجه در زمان مختلف دست به رفتارهای خودآسیبی، نداشتن اعتماد به نفس و فقدان برنامه ریزی در انجام امور برای دوری از تنش‌های محیطی رنج می‌برند. در نتیجه قادر به ایجاد تحول در امور تحصیلی و موفقیت نخواهند بود در این جا بایستی اطرافیان در جهت آرام سازی محیط برای احساس امنیت عاطفی در راستای ارتقای سطح اعتماد در ذهن آنان اقدامات لازم را به انجام رسانند. در این راستا شاهین (۱۳۹۸) در پژوهش خود دریافت اعتماد به اعضای خانواده را می‌توان میزان حسن ظن فرد نسبت به خانواده خود در خصوص عدم ارتباط عاطفی با دیگران تعریف کرد که این امر موجب گسترش و تسهیل روابط صمیمی با یکدیگر و در نتیجه دوام زندگی خانوادگی آنها می‌شود. بین متغیرهای گفتمان‌های خانوادگی و میزان استفاده از ماهواره با اعتماد به خانواده رابطه غیر مستقیم و معناداری وجود دارد، بین پیشینه خانوادگی و پایگاه اجتماعی و اقتصادی با اعتماد به خانواده رابطه مستقیم و

معناداری وجود دارد. اما بین سن، جنس، مدت زمان گفتگو با اعضای خانواده، اشتغال، فناوری‌های نوین ارتباطی، و شبکه‌های اجتماعی با اعتماد به خانواده رابطه معناداری وجود ندارد.

گسست اعتماد در بعد نظارتی: دومین مورد از مضامین مورد توجه مصاحبه‌کنندگان بود، یادگیری فرد تمایل به استقلال و عدم کنترل توسط والدین بود که این موضوع یک بحث فرهنگی می‌باشد و ریشه در لایه‌های درونی خانواده‌ها دارد. البته این امر در گروهی آموزش نیز هست و تا حدودی این نیاز قابل تأمین می‌باشد. در واقع عامل‌های شخصیتی والدین و نوجوان بر میزان اعتماد و بحث کنترل و فرمان‌پذیری نوجوان ارتباط مستقیم دارد؛ احساس عاملیت و تعیین‌کننده بودن یک پیش‌بینی‌کننده قوی برای میزان اعتماد و عملکرد فرد است. آشنایی با مهارت‌های زندگی در جهت تغییر سبک زندگی با روحیه و موفقیت در بحث اعتمادسازی هم چون بال‌های پرواز به سمت موفقیت هستند وقتی که فرد در عمق وجود خود احساس خودباوری و استقلال نسبت انجام امورات خود را ندارد، و با رفتارهای دیگران این موضوع شدت بیشتری پیدا می‌کند، اعتماد سازی مناسبی در پی نخواهد داشت. می‌توان چنین تعبیر کرد که کسانی که دارای نشانه‌های گسست اعتماد در بعد نظارتی در سنین نوجوانی برخوردارند به طور کامل از توانایی‌های خود در یادگیری و عملکرد در گفتمان‌های اجتماعی استفاده نمی‌کنند. والدین و اطرافیان این افراد بایستی نسبت به دیگر دیگران تلاش بیشتری نمایند و گستره نظارتی خود را بر عملکرد وی انعطاف پذیرتر و دوستانه تر شکل دهند تا سطح اعتماد فرد را ارتقا بخشند. نتایج حاکی از آن بود که بعد استقلال فردی، بعد اقتصادی، حمایت خانواده و هدایت دوستان تاثیر بالایی در گسست اعتماد در بعد نظارتی افراد دارند. لذا می‌توان چنین تبیین کرد که استقلال و تقویت روحیه اعتماد می‌تواند تاثیر بسزایی در آینده افراد داشته باشد. زمانی که یک فرد دارای نشانه‌های وابستگی باشد قادر به تصمیم‌گیری در مورد مسیر و روش درست اعتماد کردن و واکنش نسبت علایق و استعداد‌های ذاتی خود ندارد و حتی سعی در کشف آنها ندارد. پس پیش زمینه تقویت این مورد، ارتقای سطح آگاهی و نگرش فرد و داشتن استقلال ذهنی در موقعیت‌های مختلف است. این فرد در مسیر زندگی خود خود به رشد و تعالی خواهد رسید و در حوزه اعتماد خانوادگی و اجتماعی نیز موفق خواهد بود. در این راستا آلین و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش خود اذعان داشت گفتمان‌های اجتماعی در شبکه‌های مجازی مختلف تنها بر اساس شباهت، محبوبیت یا نفوذ جغرافیایی می‌توانند سطح اعتماد اجتماعی را بهبود دهد. اعتماد خانوادگی در شبکه‌های ارتباطی، اعتماد اجتماعی را توصیه نمی‌کند اما در فعالیت‌های مشارکتی مفید می‌باشد و فرد را به سمت کار گروهی و ارزشهای اجتماعی سوق می‌دهد. ارزش اعتماد و شباهت بین افراد از گزینه‌های مهم اعتماد اجتماعی هستند. شبکه مجازی می‌تواند سطوح مرتبط با اعتماد اجتماعی را تقویت کنند. افشانی (۱۳۹۲) در پژوهش خود دریافت بین همه متغیرهای مستقل سرمایه فرهنگی، تعامل‌های گروهی، احساس امنیت، رضایت از زندگی و اعتماد اجتماعی رابطه‌ای قوی مستقیم و مثبت وجود دارد. تعامل‌های گروهی بیشترین تاثیر مستقیم را بر اعتماد اجتماعی داشته است و دارای قوی ترین رابطه مستقیم با آن می‌باشد. متغیرهای سرمایه فرهنگی احساس امنیت و رضایت از زندگی به ترتیب در مراحل بعدی بر اعتماد اجتماعی موثرند.

گسست اعتماد در بعد الگوهای تربیتی خانواده: سومین مضمون مورد توجه مصاحبه‌کنندگان بود. همان طور که دیدیم تبعیض و مورد قضاوت قرار دادن فرزندان از عواملی بود که تاثیر بسزایی بر سطح اعتماد

آنان داشت. مقایسه کردن کودکان با یکدیگر، موقعیتی را ایجاد می‌کند که کودکان در آن احساس ناامنی کرده و برای فرار از قرار گرفتن در چنین موقعیت ناخوشایندی سعی می‌کنند از والدین و اجتماع فاصله بگیرند. پیامد این موضوع در آینده هم با کودکان همراه است و زمینه بروز مشکلات رفتاری بزرگتر مثل اضطراب اجتماعی را در آنان فراهم می‌کند. اما این نوجوانان در محیط‌های فاقد برنامه‌های مدون انگیزشی و در شرایط نابسامان روحی در زمینه‌های ذهنی و تحصیلی هدایت و توانمند نمی‌شوند و علی‌رغم برخورداری از استعداد و توانایی در بلندمدت، آموزه‌های دینی به دلیل نداشتن الگوی علمی که تمام این مطالب را پیش روی خود ببیند دچار گسست اعتماد در جنبه الگوهای خانواده خواهد شد که منجر به افول تاثیر گفتمان‌های اجتماعی و در نتیجه اعتماد فرد می‌گردد. در این میان برخی از دانش‌آموزان در جهت اعتماد به اطرافیان به‌راحتی تسلیم می‌شوند برخی دیگر از دانش‌آموزان امتناع می‌کنند. برای این منظور توصیه می‌شود مدارس و معلمان یک روش آموزشی یادگیرنده/دانش‌آموز محور را اتخاذ کنند تا در آنها حس قوی بودن و بهتر شدن در کنار تمرین و تلاش را پرورش دهیم تا از راه روش اعتماد و همزیستی محبت آمیز در کنار خانواده را برای آنها نهادینه سازیم. در این راستا بسرا و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود اذعان داشتند خانواده اصلی ترین نهاد اجتماعی است و اعتماد یکی از ارکان بهداشت روانی در خانواده به شمار می‌رود، اگر پدر و مادر روابط گرم، صمیمانه و توأم با اعتماد با فرزندانشان داشته باشند و همواره نیازهای عاطفی فرزندان را از راه مطلوب و در حد لزوم تأمین کنند، آنها با غرور و اعتماد پا به عرصه زندگی اجتماعی می‌گذارند. جنبه‌های عاطفی روابط پدر و مادر با فرزندان و بالعکس در ایجاد اعتماد جایگاه و نقش محوری دارد، والدین مهم ترین عامل برای ایجاد اعتماد و فضای همراه با آرامش در منزل هستند. هر چه شناخت ما نسبت به افرادی که به آنها اعتماد می‌کنیم، بیشتر باشد اعتماد بیشتری نیز ایجاد؛ بنابراین می‌توان گفت هر چه اعضای خانواده تلاش کنند یکدیگر را بیشتر بشناسند، روابط توأم با اعتماد بیشتری را هم تجربه خواهند کرد. ادیب (۱۳۹۹) دریافتند که رابطه معناداری بین متغیرهای سن، میزان تحصیلات یکی از شاخص‌های متغیر پایگاه اقتصادی - اجتماعی احساس تعلق جمعی و پایبندی دینی با میزان اعتماد اجتماعی وجود دارد. بر این اساس رابطه متغیر مستقل سن، پایبندی دینی و احساس تعلق جمعی با اعتماد اجتماعی رابطه‌ای مستقیم و مثبت می‌باشد و میزان تحصیلات با اعتماد اجتماعی نیز رابطه‌ای منفی و معکوس دارد یعنی هر چه میزان تحصیلات بالاتر باشد اعتماد اجتماعی پایین تر خواهد بود. از سوی دیگر، بین متغیرهای نوع شغل و میزان درآمد که دو تا از شاخص‌های پایگاه اقتصادی - اجتماعی هستند با میزان اعتماد اجتماعی رابطه‌ای معناداری وجود ندارد.

گسست اعتماد در بعد آزادی و انتخاب: از مهم ترین مضامین دریافتی از تحلیل‌ها بود که ریشه در بحث‌های روانشناختی دارد، چون اشتیاق نوجوان برای انتخاب و آزادی در امر برگزیدن و درگیری فعال با موضوعات مختلف تحصیلی و خانوادگی لازمه هر نوع اعتماد و پیشرفت در این حوزه است. در عصری که ما زندگی می‌کنیم تفاوت نسل‌ها به خوبی مشاهده می‌شود. شکاف نسلی بین والدین و فرزندان مزایا و معایب زیادی را به همراه دارد. اگر تفاوت سنی بین والدین و فرزندان زیاد باشد قطعاً نمی‌توانند به خوبی یکدیگر را درک کنند. درک تفاوت نسل‌ها میان والدین و فرزندان یکی از دغدغه‌های مهمی است که بایستی به درستی با آن برخورد شود. این شکاف نسلی بیشتر به خاطر تفاوت سنی والدین و فرزندان اتفاق می‌افتد و باعث می‌شود تا فاصله آنها روز به روز بیشتر شود و نتوانند درک درستی از یکدیگر داشته باشند. تفاوت بیشتر در ارزش‌ها و

هنجارهای بین دو نسل است که در اعمال و رفتارهای آنها به خوبی خود را نشان می‌دهد. در این شرایط والدین و فرزندان سخت می‌توانند به یک تفاهم نسبی برسند چون طرز فکر آنها کاملاً متفاوت است. شباهت کمی بین این دو نسل دیده می‌شود و همیشه نظرات متفاوتی را ارائه می‌دهند. متغیرهای محیطی (مانند میزان وابستگی خانواده، حمایت خانواده، و...) به واسطه ایجاد فضایی برای خودارزیابی، میزان اعتماد را در نوجوانان شکل می‌دهند. گسست اعتماد در بعد آزادی و انتخاب ریشه در نداشتن میل و رغبت در انجام امور دارد. و در این بین نداشتن پشتکار و اهمال کاری تاثیر بالایی بر کاهش آن دارد و همچنین دل بستگی به دیگران از طریق هیجانات منفی به کاهش سطح اعتماد آنان منجر می‌شود. در این راستا کروز و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود اذعان داشتند گفتمان های آزادی اجتماعی تاثیر بالایی بر وابستگی به اینترنت دارد و از طرفی این وابستگی منجر به کاهش تمرکز درسی و عملکرد درسی دانش آموزان شده است. اعتماد خانوادگی والدین بر وابستگی دانش آموزان به اینترنت تاثیر مستقیم و معناداری را از خود نشان داد. اما تاثیر اعتماد خانوادگی والدین بر عملکرد درسی با توجه به نقش میانجی وابستگی به اینترنت مورد تایید قرار نگرفت. گفتمان های اجتماعی مجازی بر اعتماد خانوادگی والدین و عملکرد درسی هم تاثیر مستقیم و معناداری را از خود نشان داد.

گسست اعتماد در بعد پیوندهای ارتباطی: بیشتر ریشه در درهم تنیدگی روابط و مهارت های بدست آمده در سطح خانواده دارد. از راه های کمک کردن به افراد دارای گسست اعتماد در بعد اجتماعی این است که فرد از همان اوان کودکی در موقعیت های چالش برانگیز تشویق و مورد توجه قرار گیرد تا بتواند راه بهتر را از دیدگاه خود انتخاب و به تعادل در میزان اعتماد به افراد در موقعیت های پیش روی خود دست پیدا کند. در سطح خانواده‌ها بایستی تفاوت های فردی درک و خواستگاه فرزندان مورد پذیرش قرار گیرد. در این صورت می توان به استحکام پیوندهای ارتباطی و تقویت اعتماد فرزند در خانواده امید داشت. برای این منظور می توان به روش های گردآوری و دسته بندی ذهنی اطلاعات و نحوه اولویت بندی براساس خواستگاه فرد توجه داشت. در این صورت فرد با کمک روش های ساده خواهد توانست از دام سردرگمی جهت اعتماد به خانواده در موقعیت های مختلف رهایی یابد. در این راستا موسی زاده (۱۴۰۱) و مصطفایی (۱۴۰۰) در پژوهش خود دریافتند گفتمان های ارتباطی و رفتارهای اجتماعی با اعتماد در کسب و کار خانوادگی رابطه معناداری دارد. اعتماد با نوآوری در کسب و کارهای خانوادگی رابطه معناداری دارد. بین گفتمان های اجتماعی و شخصیت اجتماعی فرد رابطه وجود دارد. مورد تایید قرار گرفت. تاثیر اعتماد خانوادگی بر رابطه بین گفتمان های اجتماعی با شخصیت اجتماعی، نسبت به حالتی که اعتماد به دوستان بیشتر است، قوی تر می باشد، نیز مورد تایید قرار گرفت. لذا می توان اذعان داشت که اعتماد ریشه در روابط خانوادگی دارد و تاثیر بیشتری بر گفتمان های فرد در اجتماع و اعمال و رفتارهای وی دارد. لودی (۲۰۱۸) در پژوهشی دریافتند بین تعهد و باورهای اخلاقی با گفتمان های پذیرش فرد و اعتماد بین فردی رابطه معناداری وجود دارد و افراد پایبند به اصول اخلاقی، دیگران را به عنوان افرادی معتمد و نوع دوست قلمداد می کنند. گفتمان های پذیرش افراد غالباً در این میان مورد حمایت کسانی بود که از سطح اعتماد بین فردی بیشتر و مقبولیت اجتماعی بهتری برخوردار بودند.

در ادامه برای مدیران و مسئولان و والدین پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه گردید؛

- مسئولان و مدیران مدارس، محیط های آموزشی را به شیوه ای اداره کنند که سبب بالابردن آگاهی و شناخت دانش آموزان نسبت به توانایی های خود و اهمیت فعالیت های گروهی و جمعی می شود و به این منظور

برنامه‌هایی تدارک ببینند تا دانش‌آموزان در موضوعات چالشی متفاوت مشارکت نمایند و از ابراز نظرات و شکوفاشدن خلاقیت‌هایشان نه‌راسند. باهم کار کردن و اعتماد درست و دوجانبه را در ذهن آنها نهادینه و فرهنگ سازی نمایند.

- خانواده‌ها و نوجوانان به دلیل اطلاعات و دانش شناختی پایین و عدم آگاهی در این حوزه ممکن است از معایب گسست اعتماد بی‌خبر باشند. برای این موضوع باید بسترسازی شود و برنامه‌ریزی‌های موردنیاز در نظر گرفته شود زیرا این افراد آینده‌سازان این مملکت می‌باشند و بهتر است در آینده با جامعه‌ای روبرو باشیم که میزان اعتماد و فرهنگ تعادل در بحث اعتماد برای آنان نهادینه شده باشد.

- خانواده‌ها با هدف افزایش اعتماد نهادی و تعمیم یافته در شبکه‌های اجتماعی حضور یابند. با نهادها و انجمن‌های مدنی غیروابسته به دولت جهت ارتقای سطح اعتماد نوجوانان و فرهنگ سازی اعتماد صحیح بدون قانون و مقررات اداری همکاری داشته باشند.

- خانواده‌ها از سرکوفت زدن و مقایسه فرزندان خود با دیگران پرهیز کنند و به شخصیت آنان احترام بگذارند تا در طرف مقابل آنان نیز بتوانند به والدین خود اعتماد داشته باشند.

همچنین برای دیگر محققان پیشنهاد می‌شود در بحث موضوعاتی همچون؛ بررسی نقش تفاوت‌های فرهنگی و هنجارهای اجتماعی بر موانع شکوفایی استعدادها و توانایی‌های نوجوانان دارای نشانه‌های گسست اعتماد، بررسی نقش قوانین حاکم بر سیستم آموزشی و استفاده از تکنولوژی‌های نوین برای مشارکت و توانمندسازی نوجوانان دارای گسست اعتماد خانوادگی، بررسی وضعیت اعتمادبه‌نفس و خلاقیت نوجوانان دارای گسست اعتماد خانوادگی برای مشارکت در امور درسی فعالیت آکادمیک و کاربردی داشته باشند.

پی‌نوشت‌ها

1. Chaudhary	7. Moris & shamsi
2. Brigham & Payne	8. Caputo & Zarone
3. Kim & Jiang	9. De Massis Wang & Chua
4. Zhang et al	10. Chonk
5. Caputo & Zarone	11. G'omez et al
6. Estrin & Prevezer	

References

- Adib, B. (2019), investigation of social trust status and performance of students in Qom city, Cultural-Social Studies Quarterly, pre-issue 2, pp. 29-52. [in Persian]
- Afshani, S. A. (2017). The relationship between religiosity and social capital in the city of Najafabad, Social welfare research quarterly, 12th year, number 44, pp. 311-329. [in Persian]
- Allen, M.R., George, B.A., Davis, J.H., (2019). A model for the role of trust in firm level performance: the case of family businesses. J. Bus. Res. 84 (1), 34-45.
- Becerra, M., Cruz, C., Graves, C., (2020). Innovation in family firms: the relative effects of wealth concentration versus family-centered goals. Fam. Bus. Rev. 33 (4), 372-392.
- Brigham, K.H., Payne, G.T., (2023). Socioemotional wealth (sew): questions on construct validity. Fam. Bus. Rev. 32 (4), 326-329.
- Caputo, A., & Zarone, V. (2023). Uscio e Bottega: an exploratory study on conflict management and negotiation during family business succession in Tuscany. World Review of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development, 15(1-2), 202-225.

- Chaudhary.S (2023). Trust and reputation in family businesses: A systematic literature review of past achievements and future promises. *Journal of Business Research*.Volume 137, December 2021, Pages 143-161
- Chonk, H.W. (2017) ," Building the flexible firm: how to remain competitive.", New York: Oxford University Press. Chua, R.Y.J., Ingram, P., Morris, M.W., (2008). From the head and the heart: locating cognition- and affect-based trust in managers' professional networks. *Acad. Manag. J.* 51 (3), 436-452.
- Cruz, C., Larraza-Kintana, M., Garc'és-Galdeano, L., Berrone, P., (2020). Are family firms really more socially responsible? *Entrep. Theory Pract.* 38 (6), 1295-1316.
- De Massis, A., Wang, H., & Chua, J. H.(2019). Counterpoint: How heterogeneity among family firms influences organizational change. *Journal of Change Management*, 19(1), 37-44.
- Estrin, S., Prevezer, M., (2017). The role of informal institutions in corporate governance: Brazil, Russia, India, And China compared. *Asia Pacific J. Manag.* 28 (1),41-67.
- G'omez-Mejía, L.R., Haynes, K.T., Núñez-Nickel, M., Jacobson, K.J.L., Moyano Fuentes, J., (2016). Socioemotional wealth and business risks in family-controlled firms: evidence from spanish olive oil mills. *Adm. Sci. Q.* 52 (1), 106-137.
- Hosseini, H. (2019). Examining the concept of trust among classical sociologists, Naseruddin Gharab, *Research Profile Quarterly*, Year 5, Number 48, pp. 55-68. [in Persian]
- Kim, K.A., Jiang, F., (2020). Corporate governance in china: a survey. *Rev. Financ.* 24 (4), 733- 772. Lauto, G., Pittino, D., & Visintin, F.(2020).
- Lude.M. (2018). Why the family business brand matters: Brand authenticity and the family firm trust inference. *Journal of Business Research*.Volume 89, August 2018, Pages 121-134
- Moris,d, shamsi.j (2018), "The Resource-Based View of the Firm in Two Environments" ، *Academy Management Journal*, 39(3): pp. 519-543
- Mouszadeh, M. (2021). Investigating the relationship between discourse and social behaviors, trust and innovation in family businesses, Payam Noor University, Yazd province, master's thesis, winter. [in Persian]
- Mustafaei, S S. (2020). A comparative analysis of the role of trust in friends and family members on the relationship between social discourse and social personality, Islamic Azad University, Mako branch, master's thesis, autumn. [in Persian]
- Niknezhadi, M, Sajjadian, I, Manshaei, GH. (2023).The Effectiveness of Emotion Efficacy Therapy on Trust in Close Relationships and Interpersonal Forgiveness of Women Injured by the Trauma of Husband Infidelity, *Journal of Family Research* Vol.19(3):483-500.
- Shaheen, T. (2018). Examining factors affecting trust in the family among men and women in Kashan, Yazd University, Master's thesis. Winter. [in Persian]
- Tabatabai, N and Jahangard, S. (2019): The relationship between social security and the components of social capital and social well-being (case study: Tabriz city families); *Specialized Quarterly Journal of East Azarbaijan Police Science - Second Year - Number 8*, pp. 151-127. [in Persian]
- Zadeh Mohammadi, A, Heydari, M, Jandaghi, G, Pouremet, H, Malek Khosravi, G, Saadatmand, N.S. (2006). Investigating the relationship between family factors and the educational status of high school students in Qom province, *Family Studies Quarterly*, 2(3), 239-256.
- Zhang, M., Zhao, X.D., Lyles, M., (2021). Effects of absorptive capacity, trust and information systems on product innovation. *Int. J. Oper. Prod. Manage.* 38 (2),493-512.